

VOORPUBLICATIE

‘Ik kreeg op mijn donder dat ik een man had durven zeggen dat die longkanker had’

Kees Simon

Gezina Meijer-Bokslag werd op 2 januari 1902 geboren in Zwolle en studeerde geneeskunde in een tijd dat studeren voor vrouwen nog ongebruikelijk was. Ze werd röntgenoloog en bleef maar liefst vijftig jaar actief in het vak. Haar kleinzoons Willem en Paul van Meurs, respectievelijk elektrotechnisch ingenieur en arts, tekenden haar levensverhaal op in het boek ‘Gezina Meijer-Bokslag, röntgenoloog. Nu de NVvR haar 125-jarig bestaan viert, geeft dit boek een mooi overzicht van de ontwikkelingen in de vorige eeuw door de ogen van een vrouwelijke collega die haar tijd ver vooruit was. In MemoRad een voorpublicatie.

Willem: ‘We hadden het over het begin van de studie. Hoe was dat?’

Gezina: ‘De jongens zeiden vaak: “Die studie van meisjes, dat is weggegooid geld, want jullie zitten hier alleen maar om een echtgenoot te zoeken en dan trouw je en dan lap je het verder aan je laars!” Dat was voor mij een probleem, want er zit geen huisvrouwelijk bloed in mij en ambtenaressen die gingen trouwen werden ontslagen, verpleegsters die gingen trouwen werden ontslagen, onderwijzeressen die gingen trouwen werden ont-

Ik ben afgestudeerd en in het kindersanatorium in Hoog-Blaricum terechtgekomen. Daar moest ik als jongste assistent de röntgenkamer bedienen: foto’s maken en ontwikkelen. Toen ik daar een paar jaar zat, dacht ik: In de tuberculosezorg wil ik in geen geval verder. Dat vind ik zoiets triests. Maar de röntgenologie, dat lijkt me wel wat. En ik dacht: Hoe krijg ik een opleiding? want er was maar één officiële opleiding in Amsterdam en ik kwam uit Utrecht. Ik ben gaan praten met röntgenoloog Van de Plaats in Utrecht.

kreeg ik maar 125 gulden plus kost en inwoning en de assistenten op de universiteitsklinieken kregen 100 gulden zonder kost en inwoning!

Die drie jaar heb ik uitgezeten, op drie maanden na. Toen ben ik getrouwd en kwamen ze van de volksgezondheid bij me: “De röntgenoloog uit Soerabaja heeft een bestralingsapparaat gekregen en daar moet hij mee leren werken, want die deed alleen diagnostiek, maar als jij nou naar Soerabaja gaat en daar die laatste drie maanden in dat ziekenhuis gaat werken en hem daar met dat apparaat leert werken, dan is dat voor volksgezondheid een stuk goedkoper, dan hoeven we die overschakeling naar Batavia niet te betalen.”

In Soerabaja leerde ik meteen al die artsen uit het ziekenhuis kennen. Toen hebben we nog een halfjaartje gewacht want, ja, röntgenstralen zijn röntgenstralen, die zijn niet zo bevorderlijk voor je eierstokken. Je droeg wel een loodschort hoor, maar toch. En toen zeiden wij: “Nu willen wij wel een kind.” Zo meldde Riet zich aan.’

Willem: ‘Wanneer bent u weer opnieuw gaan werken?’

Gezina: ‘Ik ben vlak voor de Tweede Wereldoorlog opnieuw gaan werken. Ik zag die oorlog aankomen en ik dacht: De eerste die in burgerdienstplicht wordt aangewezen ben ik, want er zijn niet zo gek veel röntgenologen in Indië. En dat was ook zo. Ik vroeg als standplaats Bandoeng aan waardoor mijn man in Batavia kon blijven.’

‘Je droeg wel een loodschort, maar toch’

slagen. Nou was dat bij artsen niet het geval, maar toen ze weer eens lagen te klieren werd ik zo kwaad, dat ik over mijn verlegenheid heen stapte en zei: “Jullie mogen onze lieve Heer wel danken dat je als man op de wereld bent gekomen en niet als vrouw; jullie kunnen je liefdesleven en je werk combineren en wij hebben maar te kiezen: of een gezin, of ons werk. Ik vertrap het om eeuwig jullie aardappelen te koken en je overhemden te strijken, ik trouw niet!” Toen viel er een grote stilte. Bij mij omdat ik schrok van mijn durf en bij hen omdat ze het nog nooit van die kant hadden bekeken. En later heb ik van je moeder gehoord dat ze toen nog hetzelfde durfden te beweren. Niet zo pregnant misschien, maar toch.

Hij zei: “Heb je haast? Ik zal je in vertrouwen zeggen dat ik benoemd ben tot professor in de röntgenologie aan de universiteit van Batavia en dat is een ziekenhuis met 1.000 bedden, daar heb ik zeker een assistent nodig. Als je wilt, zal ik je opgeven zodat je je kunt verbinden als arts, maar dan kun je overal uitgezonden worden, maar dan voor jou met de standplaats röntgenafdeling in het universiteitsziekenhuis in Batavia.” Ze hebben nog bij de hoofdzuster geïnformeerd of ik misschien communistische sympathieën had. Zij moest erg lachen en zei: “Nee, de politiek interesseert haar niks.” Omdat ik voor drie jaar ging kreeg ik 3.000 gulden uitrustingskosten plus een salaris van 450 gulden per maand. In het sanatorium

Gezina Meijer-Bokslag 1902-1997.

Paul: 'U wilde aanvankelijk graag theologie studeren of naar de toneelschool. Het werd geneeskunde. U noemde als gemeenschappelijke deler dat u met mensen om wilde gaan. Maar in de radiologie ga je relatief weinig met mensen om.'

Gezina: 'Ja, dat is waar, maar wij hadden er een bestralingsafdeling bij en ik ging veel met kankerpatiënten om. Collega's vonden het moeilijk om te praten over terminale diagnoses. Zo kreeg ik op mijn donder van de internist en van de huisdokter dat ik een man had durven zeggen dat die longkanker had. Toen die meneer naar huis ging, zei ik: "Ik blijf u bezoeken, maar ik behandel niks meer, dat doet de huisdokter nou verder en eventueel de internist, ik kom alleen maar eens in de maand een praatje maken." En dat heb ik gedaan. Dat heeft zijn vrouw zo als steun ervaren dat ik tot aan haar dood bloemen van haar kreeg op mijn verjaardag.'

Willem: 'U heeft vlak na de oorlog ook nog even in Zwolle gewerkt.'

Gezina: 'Ja, in het katholieke ziekenhuis in Zwolle.'

Willem: 'En daar heeft u nog een NSB'er gered?'

Gezina: 'De zuster zei: "Morgen wordt er een collumfractuur gepend." Dat deed

je toen nog met een pen, want je kon er nog geen nieuwe kop in zetten om hem te fixeren. In de operatiekamer had ik natuurlijk niks te zeggen; ik kwam daar alleen maar als "gast", om foto's te maken. Er stonden drie mannen die ik nog nooit gezien had. Nou, goed, de eerste pen gelegd, foto genomen. Ik zeg: "De richting is goed, die pen kan er zo ingeslagen worden." Zij sloegen de pen erin, maar ze sloegen goed hard blijkbaar. Ik maak weer een foto, die pen was door de kop heen! Ik zeg: "Mijne heren, die pen ligt te diep, die moet anderhalve centimeter teruggetrokken worden. "Dondert niet",

zeiden ze, "het is toch maar een NSB'er." Nou, toen begon ik op mijn benen te bibberen, want ik dacht: Dit kan niet hè, en ik sta hier tegenover drie vreemde mannen. Toen een schietgebedje, hè, en nou, ik kreeg de heilige geest en ik zei: "Mijne heren, wat deze man als NSB'er misdaan heeft, daarover zal de rechter oordelen. Wij zijn hier als medici bezig om een collumfractuur te pennen en ik zeg u dat die pen anderhalve centimeter teruggetrok-

**'In de operatiekamer
had ik natuurlijk
niets te zeggen'**

ken moet worden." En ze hebben het gedaan! Ik heb nog een foto genomen en toen zei ik: "Nu ligt de pen goed. Heren, u kunt de wond sluiten, ik ga weg, dank u." Toen ben ik naar beneden gegaan en zei tegen de zuster: "Nou eerst een kop koffie en een kwartier lang wil ik geen patiënt zien, ik moet eerst even uitbibberen." ■

Kees Simon

Meer lezen over het bewogen leven van Gezina Meijer-Bokslag? Het complete boek (uit 2008) is gratis te downloaden op: <https://www.radhis.nl/lectuur-van-de-maand.html>

Gezina Meijer-Bokslag

Gezina Bokslag wilde eigenlijk theologie studeren. Met hbs als vooropleiding was dat niet mogelijk. Het werd dus geneeskunde. Haar artsexamen behaalde ze in 1926. Tijdens haar werk in het kindersanatorium ontmoette zij Ben van der Plaats, die net benoemd was tot hoogleraar radiologie in Batavia. Hij nam haar mee naar Nederlands-Indië. Daar ontving zij haar opleiding tot radioloog. Ze trouwde de civiel ingenieur Meijer en praktiseerde op diverse locaties. Ze kreeg twee kinderen en het hele gezin overleefde de Japanse bezetting. Ze keerde terug naar Nederland en werkte van 1948 tot 1969 in het Ignatius ziekenhuis in Breda en nam waar onder andere in Zwolle. Na haar pensionering pakte ze het beroep op waartoe zij zich geroepen voelde: predikant. Ze overleed in Breda op 3 augustus 1997.